

STUK 30/0202/2026
Slant Outi, Heinonen Jussi (STUK)

8.4.2026

Lakivaliokunnalle

Säteilyturvakeskuksen lausunto lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä ydinenergialaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 24/2026 vp)

Lakivaliokunta on pyytänyt Säteilyturvakeskusta (STUK) lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle ydinenergialaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 24/2026 vp). STUK kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä asiassa. Valiokunnan käsittelyn teemana on seuraamukset ja oikeusturva ja STUK esittää lausunnossaan huomionsa erityisesti tästä näkökulmasta.

1. STUKin yleinen näkemys ehdotukseen

Ehdotettu ydinenergialaki on STUKin toimintaa keskeisesti ohjaava laki ja käytännön toiminnan kannalta siten erittäin merkittävä. Huomattava osa STUKin toiminnasta kohdistuu ydinenergialain mukaiseen valvontaan.

STUK on ollut mukana ehdotetun ydinenergialain valmistelussa ja kannattaa ehdotettua lainsäädäntöä. Sääntely on luonteeltaan mahdollistavampaa ja joustavampaa aikaisempaan nähden, kuitenkin siten, että toimintaan liittyvät reunaehdot on asianmukaisesti määriteltä. Lisäksi ehdotus selkeyttää huomattavasti voimassa olevaan lakiin nähden viranomaistoimintaa ja siihen liittyviä prosesseja.

2. Seuraamussääntely

2.1. Hallinnollinen seuraamusmaksu

Esitykseen sisältyy uusi hallinnollista seuraamusmaksua koskeva ehdotus (404 §). STUK kannattaa seuraamusmaksun sisällyttämistä lakiin. Seuraamusmaksua voidaan pitää kannatettavana erityisesti siitä syystä, että se tukee käytännön valvontatyötä, on osaltaan tuomassa seuraamuksia koskevaa sääntelyä nykyaikaisemmaksi ja täsmällisemmäksi ja asettaa seuraamukset oikeaan suhteeseen toisiinsa nähden.

Voimassa olevan lain osalta on käytännössä toimittu joko hallinnollisten pakkokeinojen tai rikoslain säännösten varassa, eikä tämä ole aina johtanut tarkoituksenmukaiseen lopputulokseen. Nykyisessä rikoslain 44:10:ssä ydinenergian käyttörikoksena rangaistavaa on tahallisuudesta tai huolimattomuudesta tapahtunut ydinenergialain vastainen toiminta hyvin laajasti. Pykälän alaan kuuluu varsin laveasti erilaisia tekoja ja laiminlyöntejä. Nämä voivat olla luonteeltaan ja moitittavuudeltaan hyvinkin vähäisiä tai hyvin merkittäviä ja tunnusmerkistö voisi täytyä

STUK 30/0202/2026

Slant Outi, Heinonen Jussi (STUK)

8.4.2026

Lakivaliokunnalle

kummassakin tilanteessa. Seuraamusjärjestelmään sisältyvät ehdotukset nähdään tähän merkittävänä parannuksena.

STUKin käytännön kokemusten mukaan tilanteissa, joissa rikoslain tunnusmerkistön on katsottu täyttyvän, on tehty joitakin rikosilmoituksia. Osassa kyse on ollut kuitenkin sellaisista vaikutuksiltaan vähäisistä teoista, että ilmoitukset eivät ole johtaneet seuraamuksiin. STUKin arvion mukaan tapaukset olisi voinut jättää viemättä rikosoikeudelliseen tutkintaan, jos tälle olisi ollut laissa vaihtoehtoisia menettelyjä. Nykyinen malli ei STUKin näkökulmasta ole seuraamusjärjestelmän tehokkuuden ja ennakoitavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen. Ehdotettu seuraamusmaksu suurelta osin poistaisi tätä haastetta vähäisempien tekojen osalta ja moitittavuudeltaan merkittävämmät teot jäisivät edelleen rikoslain piiriin.

STUK kannattaa ehdotuksessa otettua lähestymistapaa siihen, että seuraamusmaksun piirissä olisivat sellaiset teot, joista ei suoraan aiheudu vaaraa, mutta jotka ovat kuitenkin luonteeltaan moitittavia ja joita ei ole tarkoituksenmukaista tai mahdollista hoitaa muita hallinnollisia keinoja käyttämällä. Esimerkiksi kertaluonteisen toimen toteuttaminen ilman tarvittavaa hyväksyntää voi olla vaikea korjata jälkikäteen hallinnollisten pakkokeinojen avulla, mutta toiminta kuitenkin katsotaan siinä määrin moitittavaksi, että seuraamusmaksun määrääminen voi tilanteessa olla tarkoituksenmukainen. Ehdotuksen seuraamusmaksua koskevassa säännöksessä seuraamusmaksun määräämisen edellytyksenä on monessa kohdin kriteerinä olennainen tai toistuva rikkominen, mitä STUK pitää tarkoituksenmukaisena.

Ehdotuksessa luetellut teot ja laiminlyönnit ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden osalta STUKin valvontaoikeudet riittäisivät asian selvittämiseen, eikä niihin tarvittaisi esitutkintatoimivaltuuksia. Ehdotetun 404 §:n alaan sisältyy runsaasti erilaisia tekoja, mutta ottaen huomioon lakiin sisältyvät velvoitteet, sen nähdään olevan siihen nähden oikeassa suhteessa.

2.2. Rangaistussäännökset

Ehdotus sisältää sekä rikkomussäännöksen (403 §) että rikoslain muuttamista koskevat ehdotukset. STUK kannattaa ehdotettuja muutoksia.

STUK kannattaa turvalavontarikkomusta koskevaa ehdotusta. Kyseinen ehdotus on vastaavanlainen, mikä sisältyy yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin (1085/2015) vartijoita koskien. Tämä on kannatettavaa, koska turvahenkilöiden toiminta on suurelta osin vastaavaa kuin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitetuilla vartijoilla.

STUK 30/0202/2026
Slant Outi, Heinonen Jussi (STUK)

8.4.2026

Lakivaliokunnalle

Tekomuodot on STUKin näkemyksen mukaan määritelty ehdotettuun turvavalvontarikkomista koskevaan 403 §:ään siten, että niihin ei ole tarve soveltaa oikeushenkilön rangaistusvastuuta, mikä vallitsevan lainsäädäntötavan mukaan ei ole mahdollista rikkomusten kohdalla. Teot eivät siis ole luonteeltaan sellaisia, että luvanhaltija olisi lain mukana vastuullinen toimija kyseisistä teoista. Tältäkin osin STUKilla ei ole huomautettavaa ehdotettuun rikkomussäännökseen.

Rikoslakiin keskeinen ehdotettava muutos sisältyy 44 luvun 10 §:n ydinenergian käyttörikokseen. Ehdotus sisältää huomattavasti voimassa olevaan säännökseen nähden täsmällisempää sääntelyä rikoksen tunnusmerkistöksi, mutta se keskeisiltä osin kattaa nykyisen rangaistussäännöksen alaan kuuluvat aihekokonaisuudet. STUK kannattaa ehdotettua sääntelyä.

3. Oikeusturva

Ehdotettuun lainsäädäntöön sisältyy paljon uutta ja nykyistä tarkempaa sääntelyä erityisesti STUKin menettelyihin ja hyväksyntöihin nähden. STUKin näkökulmasta tämä parantaa oikeusturvaan liittyviä näkökohtia toiminnanharjoittajien ja myös viranomaisen näkökulmasta. Aikaisempaa täsmällisemmin on määritelty erityisesti eri hyväksyntöjen edellytykset, joilla on positiivinen vaikutus oikeusturvaan.

STUKin tekemiin päätöksiin saa vaatia oikaisua hallintolain mukaisesti ja muutoksenhakuun hallintotuomioistuimeen sovelletaan ehdotuksen 464 §:n mukaisesti oikeudenkäynnistä hallintolaissa annettua lakia. STUKilla ei ole huomautettavaa ehdotukseen tältä osin.

STUKin arvion mukaan ehdotetut muutoksenhakukeinot ovat yhdenmukaisia sekä tiedon saatavuudesta, yleisön osallistumisesta päätöksentekoon sekä oikeuden saatavuudesta ympäristöasioissa koskevan yleissopimuksen (SopS 121/2004), valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskevan yleissopimuksen (SopS 67/1997) sekä tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2011/92/EU) kanssa.

Ehdotetun ydinenergilain 305 §:n mukaan rakentamislupahakemuksen vireilletulon edellytyksenä on muun muassa Säteilyturvakeskuksen myönteiset lausunnot ydinlaitoskonseptista sekä ydinlaitoksen sijaintipaikasta ja siitä johtuvista suunnitteluperusteista. STUK kiinnittää huomiota siihen, että laista ei käy kovin selkeästi ilmi se, miten lausuntoihin liittyvä oikeusturva huomioidaan, jos STUKin lausunto on kielteinen tai muuten hakijan kannasta poikkeava.

